

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

57

1 JUNI 2022

JAARGANG 12

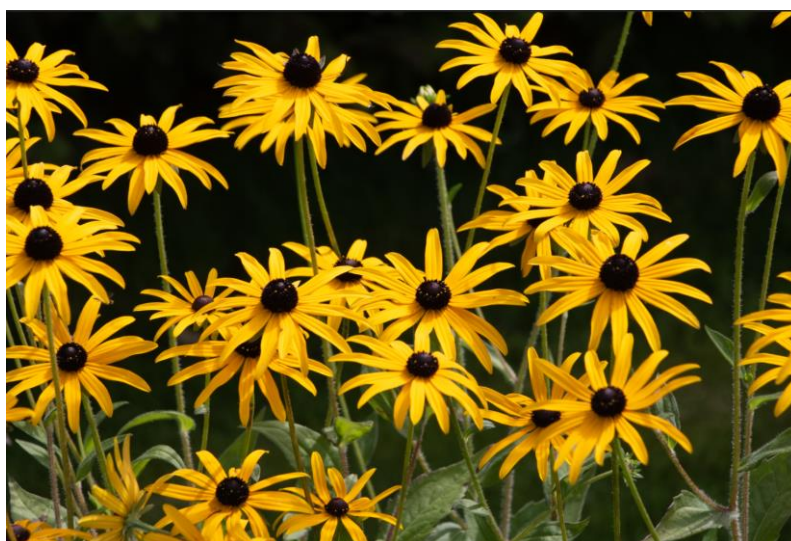
STICHTING RUITERSPOREN

INHOUD SAMENGESTELD DOOR

JAAP RUITER

REAGEREN?

RUITERSPOREN@GMAIL.COM

Ruitersporen wenst iedereen een fijne en zonnige zomer!

Alweer drie maanden geleden schreef ik het vorige **RUITERTJE**; hoog tijd voor een nieuw exemplaar!

Sinds het emailtje van Olof Cronberg (zie verderop) besteed ik mijn onderzoekstijd voornamelijk aan het archief van Lübeck en de Hanze Ruyters. Er is plotseling zoveel informatie tevoorschijn gekomen! Nu de zomer aanbreekt is de drang om met het onderzoek bezig wel afgenomen; genealogie is toch meer iets voor de donkere herfst- en wintermaanden...

Maar goed, we hebben het **RUITERTJE** vol gekregen, dankzij het vele nieuwe materiaal dat met dank aan Olof aan het licht gekomen is.

Veel leesplezier gewenst!

Jaap Ruiter, voorzitter

Ken je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE**!

(DE) RUITER

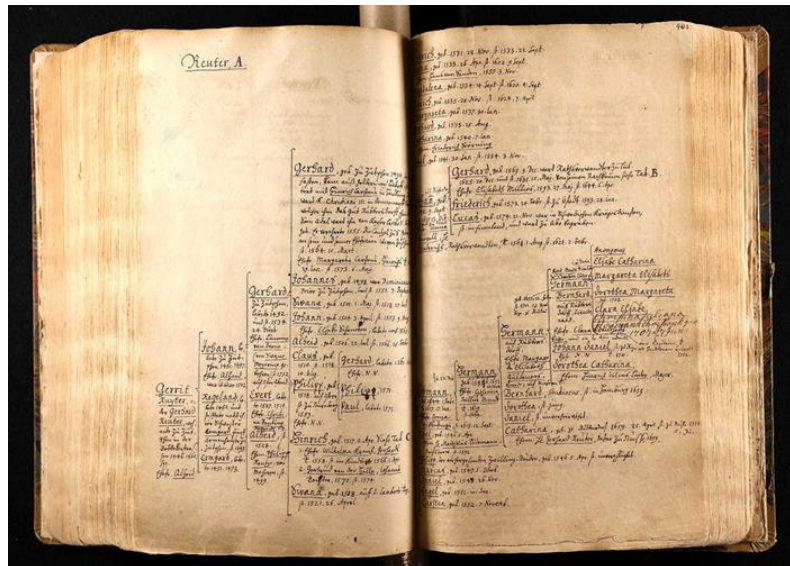

◆ VOORTGANG ONDERZOEK

De afgelopen periode stond voornamelijk in het teken van de Hanze Ruyters. Sinds enige tijd heb ik namelijk contact met een Zweedse genealoog die o.a. onderzoek doet in de archieven van Lübeck. Hij onderzoekt onder meer de **Ritter-familie**, die connecties heeft met de ons zo bekende Ruyter/Reuter-familie.

Deze **Olof Cronberg** wees me op het bestaan van heel veel archiefmateriaal van Lübeck op *Ancestry.com*. Via deze website is dit materiaal (alleen voor betalende abonnees) in gedigitaliseerde vorm toegankelijk. Als voorbeeld stuurde Olof een afdruk van de

Ruyterstamboom van ene **Jacob von Melle** door; opgesteld rond 1720! Dankzij de donaties van de afgelopen jaren kon de Stichting een abonnement op deze website nemen, en kwam een stortvloed aan nieuwe informatie over de Reuterfamilie beschikbaar!

Onder de noemer van "Lübeckse Geslachten" vinden we - behalve het werk van Jacob von Melle - nóg vier andere

stambomen van dezelfde familie Ruyter/Reuter. Je zou verwachten dat de opstellers van deze genealogieën elkaars werk grotendeels overschreven, maar gelukkig voor ons vinden we in de ene stamboom gegevens, die in de andere ontbreken. De stambomen vullen elkaar wat dat betreft mooi aan. Minder fijn is dat de data niet altijd overeenstemmen...

Die overige vier stambomen zijn later opgesteld dan die van Von Melle; dat is aan het schrift wel te zien. Daarmee zijn die latere stambomen niet per definitie beter leesbaar; de laatste - ik vermoed uit eind 19e eeuw/begin 20e eeuw - is zelfs nauwelijks te ontcijferen...

De vijf stambomen heb ik in de afgelopen periode verwerkt in mijn gegevens (en zo'n 70 'nieuwe' Ruyters/Reuters toegevoegd), en de bijgewerkte stamboom Ruyter/Reuter op de website gezet.

Nog vermeldenswaard is het feit dat in de Lübeckse stambomen ook gegevens staan over de generaties Ruyter in Zutphen in de 16e eeuw. Dat is natuurlijk een prachtige aanwinst en levert vele nieuwe inzichten op. De komende tijd zal ik in een aantal artikelen uit de doeken doen wat dit alles betekent voor ons begrip van deze familie, en voor de nog altijd niet bewezen stelling dat onze Ruyterfamilie van deze Hanze Ruyters afstamt.

◆ RUYTER MET KNOTS?

Dit familiewapen komt ons allen intussen natuurlijk heel bekend voor, maar is toch iets anders dan gewend...

Ik vond dit wapen in een databank die bewaard wordt in Lübeck (*Wappen, 1300-1850*), waarin zo'n 2800 familiewapens met toelichting zijn opgeslagen.

Het afgebeelde wapen is natuurlijk van de familie Ruyter/Reuter en wel van **Hermann Hinrich Reuter**, die in 1673 in Lübeck geboren werd. Het is blijkbaar *zijn* versie van het wapen dat zijn overgrootvader Gerhard als schepen van Lübeck had aangenomen. Dát was identiek aan het wapen dat we kennen vanuit Zutphen, maar Hermann heeft enkele wijzigingen aangebracht. Zo is het Saksische ros met neerhangende staart weergegeven (als gevolg van de beperkte tekenruimte?), en is de ridderfiguur in het helmteken voorzien van een knots, in plaats van een speer. Er staan nog drie begeleidende pagina's met vrijwel onleesbaar handschrift op ontcijfering te wachten, dus wordt vervolgd...

◆ JACOB VON MELLE

Jacob von Melle (1659-1743), vanaf 1706 hoofdpastoor van de St.Marienkirche in Lübeck, was niet alleen theoloog maar hield zich ook kritisch bezig met de geschiedenis van deze stad. Hij wordt alom beschouwd als "de vader van de Lübeckse geschiedenis". Als een belangrijke erfenis van zijn werk geldt een omvangrijk genealogisch register van Lübeckse families, dat tegenwoordig in het AHL (Archiv der Hansestadt Lübeck) beschikbaar is voor familieonderzoek. Als bronnen voor Melle's register dienden vooral een manuscript van Hieronymus von Dorne ("Spolium Libitinae exseptum seu familiarum Lubecensium clarionem Syntagma") en stadsboeken vanaf 1284. Von Melle heeft zijn arbeid in 1738 afgesloten en zijn werk aan de toenmalige

stadsbibliotheek overgedragen.

Het stadsbestuur onderkende het belang van de stamreeksen als middel voor het bepalen van erfelijke aanspraken op bezittingen en richtte in de tweede helft van de 18e eeuw het "Genealogische Institut" in. Daarmee is het werk van Von Melle in volgende eeuwen goed bewaard gebleven. Een van de stamreeksen betreft de familie Ruyter/Reuter.

We weten niet in welk jaar Von Melle deze stamboom heeft opgesteld. Ik houd het maar op circa 1720. Behalve de genoemde bronnen moet Von Melle ook de beschikking hebben gehad op 'inside information', gegevens vanuit de familie zelf, zoals bijv. familiebijbels. Dat is heel goed mogelijk, want er woonden in deze tijd nog altijd Reuters in Lübeck.

De betrouwbaarheid van Von Melle staat buiten kijf, maar vreemd genoeg bevat zijn stamboom ook bewijsbaar onjuiste informatie. Verder ontbreken er soms gegevens die naar mijn idee wel bekend moeten zijn geweest. Dit gezegd hebbende moeten we Von Melle enorm dankbaar zijn voor zijn inspanningen.

Von Melle heeft de Ruyterstamboom in drie delen opgedeeld:

- Reuter A : Het voor- en nageslacht van Gerrit Ruyter/Gerhard Reuter in Zutphen en Lübeck, [↗ AKTE](#)
- Reuter B : Het nageslacht van Gerhard Reuter uit Lübeck, [↗ AKTE](#)
- Reuter C : Het nageslacht van Henrick Ruyter uit Zutphen, [↗ AKTE](#)

De scans van de Ruytergenealogie zijn soms niet zo duidelijk als je zou wensen. Vooral het kleine handschrift in de 18e eeuwse schrijfstijl leest niet zo makkelijk. Ik zie het maar als een uitdaging...

◆ DE KINDEREN VAN HENRICK GERRITS RUYTER

Deze Henrick Gerrits Ruyter [↗ STAMBOOM](#) beschouw ik als een centraal figuur in de stamboom van de Hanze Ruyters. Vanuit Henrick ben ik ooit begonnen met de reconstructie van deze stamboom, en als broer van Gerhard, die in 1520 naar Lübeck vertrok, en een andere broer Johan, die waarschijnlijk de verbindende factor met ónze familie is, speelt hij sowieso een bijzondere rol.

Met het doorspitten van de stambomen die in het archief van Lübeck bewaard worden, is er veel nieuwe informatie beschikbaar gekomen. Geen schokkende dingen zijn er aan het licht gekomen - mijn reconstructie blijkt stand te houden - maar wel veel aanvullende details waarmee de stamboom nóg interessanter wordt!

In een serie artikelen zal ik deze nieuwe vondsten toelichten.

Het leek me in elk geval passend om de serie te beginnen met Henrick. We hadden zijn geboorte rond 1525 geschat; hij blijkt op 11 april 1517 in Zutphen te zijn geboren. We wisten dat hij bij drie vrouwen kinderen had:

- **Stijne VERWER**, twee kinderen: Henrick en Lumma
- **Wilhelma KREYNK**, drie kinderen: Lumma, Lutgert en Gerritgen
- **Geertruit VAN DER HELL**, drie kinderen: Johan, Henrick en Wilhelma

De eerstgenoemde in dit rijtje - Stijne VERWER - is niet met Henrick getrouwd geweest, maar had wel twee kinderen met hem. Deze kinderen zijn ook wel door Henrick erkend, en zoon Henrick kreeg zelfs een universitaire opleiding waarmee hij het tot overrentmeester en stadssecretaris van Zutphen schopte. Deze bastaard-kinderen werden bepaald niet met schaamte weggestopt.

Het blijkt nu uit de stambomen uit Lübeck dat er nóg een vrouw in het spel geweest is. Haar naam is niet overgeleverd, maar uit hun relatie blijken nog twee kinderen te zijn geboren: Gerrit in 1571 en Geertruit in 1575. Zij hebben hun vader niet gekend; Henrick overleed datzelfde jaar 1575...

En er zijn nog meer verrassingen: met zijn eerste vrouw kreeg Henrick nóg twee kinderen waarvan we het bestaan niet wisten: Gerhard in 1562, en Aeltje in 1566.

In de stamboom van Jacob von Melle staat bij Wilhelma: "starb im Kindbette", met andere woorden, Wilhelma is kort na de bevalling van laatstgenoemde Aeltje overleden.

Omdat dat we nu van bijna alle twaalf kinderen de geboortedatum of -jaar weten, kunnen we ze ook in chronologische volgorde plaatsen:

	Stijne	Wilhelma	Geertruit	NN
1560		Lumma		
1561				
1562		Gerhard		
1563	Henrick	Lutgert		
1564		Gerritgen		
1565	Lumma			
1566		Aeltje		
1567				
1568				
1569				
1570			Johan	
1571				Gerrit
1572		Wilhelma		
1573				
1574			Henrick	
1575				Geertruit

Opvallend in dit rijtje is natuurlijk dat Henrick blijkbaar tijdens het huwelijk met Wilhelma een meerjarige relatie had met Stijne, en tijdens het huwelijk met Geertruit een dergelijke verhouding met de onbekend gebleven vrouw.

Wij vinden dit nu heel vreemd en ongepast, maar in de middeleeuwen was dit vrij normaal in deze kringen. Een huwelijk was meer een contract tussen families, met de man en vrouw als vertegenwoordigers. Het ging erom het familiebezit te vermeerderen en door te geven. De kinderen uit de buitenechtelijke relaties werden zeker niet weggestopt en waren niet iets om je voor te schamen.

Vermoedelijk is Henrick in Vieracker overleden. Daarheen was hij verhuisd/gevlucht na de Spaanse verovering van Zutphen in 1572. Ik vermoed zelfs dat hij misschien wel een rol heeft gespeeld in deze woelige dagen in 1572. Dat wordt nog onderzocht.

Lees in dit verband: [Leeft Henrick Gerrits Ruyter in 1577 nog?](#)

Van Wilhelma KREYNCK is een opvallende grafsteen bewaard gebleven in de Walburgiskerk in Zutphen: [De grafsteen van Wilhelma Kreyneck](#)

Bronnen

- *Genealogisches Register, via Ancestry.com:*
Hs 817/1
Hs 817/2
Hs 856d
Hs 864c
Hs 1029b
- *Archief Ruitersporen*

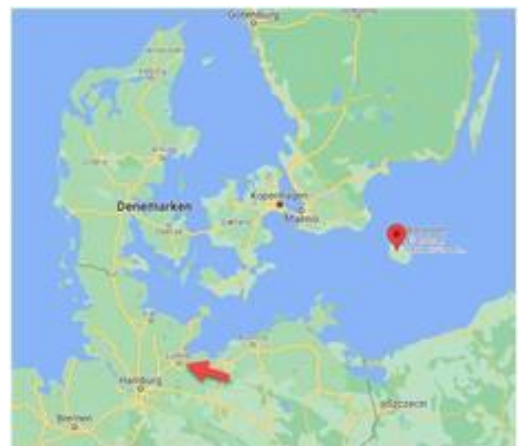

LÜBECK Archiv der Hansestadt

◆ MATTHEUS TIDEMANN, VOOGD OP BORNHOLM

Recent kon dankzij het werk van Jacob von Melle rond het jaar 1720 de Reuterstamboom aangevuld worden met tot dusverre onbekende personen, vooral in Lübeck en naaste omgeving. Eén daarvan was **Abel Reuter** ↗ [STAMBOOM](#), zij werd op 5 april van het jaar 1546 geboren, trouwde met **Mattheus Tidemann** en kwam in 1592 te overlijden. Dat is alles wat we van haar weten.

Van haar man is wel wat meer bekend (internet). Hij was afkomstig uit Westfalen (de stad Münster) en werd in 1558 aangesteld als "amtman" van het eiland Bornholm. Dit eiland was in 1525 door

Bornholm rechts bij de rode 'ballon', links Lübeck bij de rode pijl.

de Deense koning aan Lübeck verpand.

Mattheus was hier de hoogste bestuurder; een soort voogd (drost).

Mattheus' werkplek zal er ongeveer zo hebben uitgezien.

Het bestuurlijke centrum van Bornholm was in het Hammershus, een bijzonder groot kasteel waarvan de ruïnes nog steeds op het eiland te vinden zijn. In 1575 nam Denemarken het eiland weer in bezit en keerde Mattheus terug naar Lübeck; hij was daar al in 1567 in de raad benoemd.

Gezien de leeftijd van Abel zullen de twee rond deze tijd getrouwd zijn. Mattheus was vast wel 25 jaar ouder dan zij. Opvallend is nog het huwelijk in 1579 van Abels jongere broer **Daniël Reuter** met **Anna Tidemann**, een dochter van dezelfde Mattheus die

eerder dat jaar was overleden. Kennelijk was Mattheus al eerder getrouwd geweest; we weten nog dat hij ook te eniger tijd in Lüneburg raadsheer is geweest.

Tijdens de 'driekronenoorlog' van 1568 tot 1570 was hij een van de bevelshebbers van de Lübeckse vloot.

Mattheus en Abel woonden in Lübeck in het huis Breite Straße 95.

Dit huis lag vrijwel direct tegenover het raadhuis, tussen de St.Petrikirche en de St.Marienkirche in.

Jammergenoeg bestaat dit huis niet meer, het was vóór 1800 al vervangen door een ander pand, dat intussen ook al weer verdwenen is. Het moet gezien de breedte van de kavel een groot huis geweest zijn aan de deftigste straat van Lübeck.

De opperbevelhebber van de Lübeckse vloot die samen met Denemarken tegen Zweden vocht was Friedrich Knevel. Hij was de schoonvader van **Johann Reuter**, de oudere broer van Abel...

Met behulp van Google Maps kun je van boven zien hoe de huidige situatie is. Breite Straße 95 is midden in het beeld bij de rode stip. Links daarvan zie je het raadhuis, en linksboven de St.Marienkirche.

[Luchtfoto Breite Straße](#)

Bronnen

- *Wikipedia*
- *Archief Ruitersporen*

◇ BARLHEZE 13

Verpondingsnummer : 822

Kadastraal nummer : 785/786

Van dit pand vinden we in het Historisch Kadaster van Zutphen een aantal vermeldingen. In de oudste uit 1450 lezen we dat het pand aan de achterkant aan de stadsmuur grenst en dat de straat destijds de Molenstraat (Moelenstrate) heeft geheten. In 1460 worden **Gerit Rueter de jonge** en **Lamme** ↗ **STAMBOOM** genoemd als hypotheekverstrekkers. In 1483 en 1487 zijn Garit Rueter en Lamme zélf de hypotheeknemers van het pand. Ook lezen we in deze akte dat het huis aan een steeg grenst die achteren, naar de stadsmuur loopt. Vóór 1507 is het verkocht want dan wordt een andere bewoner genoemd.

En in 1513 als het huis opnieuw van eigenaar wisselt lezen we "huysinge vroeger van wijlen Jan Ruyter".

Het pand lijkt van 1460 tot circa 1500 in bezit geweest te zijn van de familie Ruyter. Tot circa 1490 waren dit Gerrit en Lamme (we weten dat Gerrit rond 1492 is overleden), daarna nog een aantal jaren Jan Ruyter. Vermoedelijk is dit Gerrits broer Johan waarvan bekend is dat hij rond 1501 is overleden. Van beide weten we dat ze bierbrouwers waren.

Op de kadasterkaart van 1832 zien we dit pand terug, maar er is een moeilijkheid. Het pand rechtsboven is volgens het kadaster 786bis, het pand verderop in de steeg is 785 en het grote pand ernaast is 786. In de akte is sprake van een pand langs de steeg, en dat zou dus wijzen op 786bis. Als Gerrit zijn brouwerij daar ook had, ligt het voor de hand dat ook 785 erbij gehoord heeft, maar dit nummer wordt helemaal niet genoemd in het Historisch Kadaster. Dus het blijft wat onduidelijk hoe het precies zit. In ieder geval was bij verpondingsnummer 822 sprake van het hoekpand, langs de steeg.

De blauwe strook aan de linkerkant is het riviertje de Berkel. In de middeleeuwen liep de stadsmuur vlak achter de huizen; in 1832 was die al gesloopt en was de tuin (het groene gebied) dus veel groter gemaakt.

Kadastraaln. 785 lijkt veel later gebouwd want er is geen informatie gevonden van voor 1832.

Het pand op de hoek staat nu bekend onder het adres Barlheze 13, de rest is Barlheze 9/11: "De Pijpenbacker". Dit pand is in 1806 gebouwd, maar er zijn (zoals bij heel veel panden in de binnenstad) misschien nog oorspronkelijke middeleeuwse elementen aanwezig, zoals schoorstenen en keldergewelven.

Op een tegenwoordige luchtfoto herkennen we meteen de situatie.

Met behulp van Google StreetView krijg je een goeie indruk van de huidige situatie:

Tot mijn verrassing staat dit pand ook beschreven op de website [zutphen1485](http://zutphen1485.nl), die uitgebreid ingaat op een maquette van Zutphen in het jaar 1485. Daarin wordt het [hoekpand \(Barlheze 13\)](#) als het Ruyterpand aangegeven:

In hoeverre deze voorstelling van het pand werkelijk overeenkomt met hoe het ooit was, blijft ongewis. Ik denk dat het meer een suggestie is, hoe het had kunnen zijn.

Deze plek aan de Barlheze ligt om de hoek van de Groenmarkt / Heukestraat waar Gerrit en Lamme in dezelfde tijd ook een huis hadden. Dit pand heb ik beschreven in "[Groenmarkt 13](#)".

Op de kaart van Zutphen uit 1649 heb ik de Groenmarkt 13 met de rode pijl, en Barlheze 13 met de paarse pijl aangegeven. Op deze tekening zien we dat Kadastraalnr. 786 een huis was dat niet dwars op de straat stond, maar lángs de straat liep.

Misschien was het een dubbelhuis, wat de verwarring van de twee panden op 786 zou kunnen verklaren.

Op dit kaartje is mooi zichtbaar hoe dicht Groenmarkt 13 en Barlheze 13 bij elkaar lagen. Dat was vast erg handig, als de brouwerij op de ene plek was, en de voorraad op de andere locatie opgeslagen was...

Zelf kijken met Google Streetview: [Barlheze 13, Zutphen](#)

◆ DE BOERDERIJ VAN SIEBE DE RUITER

Vader en zoon de Ruiters werden in 1945 door de Duitse bezetter gefusilleerd omdat ze meehielpen in het verzet. Op de website heb ik daarvan een verhaal geschreven: ['In het verzet, Siebe en Durk de Ruiters'](#). De tekst is grotendeels afkomstig uit het boek 'Bezettingstijd in Friesland' van P. Wybenga.

Via Jappie Berger, zelf afkomstig uit Oudehaske, heb ik onlangs verdere informatie gekregen.

Zo wist hij de plek aan te duiden waar De Ruiters zijn boerderij had. Deze lag ten noorden van de toenmalige Rijksweg 43 (tegenwoordig A7) in de Haskerveenpolder.

In de vijftiger jaren van de vorige eeuw is dit uitgeveende gebied ontgonnen.

Ik vond bijgaande foto van die ontginning op internet; voor mij extra bijzonder want op de achtergrond zie ik de 'skyline' van Heerenveen met links de Katholieke kerk, en rechts de watertoren. Rond deze tijd ben ik in Heerenveen geboren.

Tegenwoordig loopt de weg langs de boerderij dood tegen de A7, maar in de jaren 40 kon je natuurlijk gewoon oversteken en kwam je uit in Oudehaske.

De boerderij bij de rode pijl

Onderstaande foto's heb ik via StreetView verkregen.

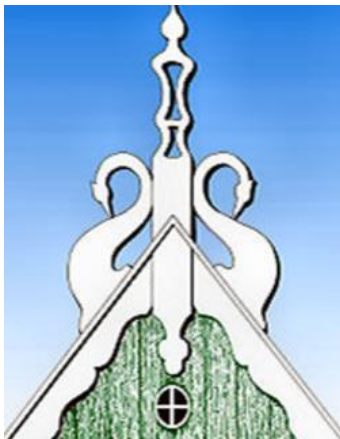

Kijkrichting naar noorden

Kijkrichting naar zuiden

Op de nok van de boerderij zie je een prachtig ûleboerd (uilenbord); dit is een typisch Friese 'versiering' op de uiteinden van de nok van boerschuren. Er zijn 6 verschillende soorten, afhankelijk van de streek. Dit is het type dat in de Friese Wouden (zuiden en oosten van provincie) thuishoort.

In december 1949 besloot de gemeenteraad om de "Luinenburg-reed" om te dopen tot "Siebe de Ruiterweg".

Op Google Maps kun je zelf rondkijken: [Google Maps](#)

